

seu priori casu, prescriptioni tali leges nullam vim tribuant, sed ei resistant, non potest ea ullam vim habere: at verò in altero casu leges illi prescriptioni, ut aliis prescriptionibus assistunt, & nullae ei resistunt: vel si aliquae leges etiam huic resistant, etiam ipsa erit invalida, & negandum erit antecedens.

403. Ob. 10. contra dicta n. 379. Mala fides auctoris defuncti parit malam fidem in haerede: ergo etiam haeres mediatas habet malam fidem, consequenter non potest praescribere. Confirm. 1. Obligatio restituendi, orta ex mala fide, vel delicto defuncti, transit etiam ad haereditatem mediatam: ergo etiam mala fides in praescriptione. Confirm. 2. Haeres etiam mediatas representat personam defuncti: ergo etiam censetur habere mala fidei possessionem. Confirm. 3. Mala fides Praelati nocet Ecclesiae: ergo etiam mala fides auctoris nocet mediatas haereditati. Respondent auctores, qui defendunt oppositum, dist. antec. mala fides auctoris defuncti parit malam fidem in haerede mediatas. neg. antec. in immediato, vel haerede suo, concedunt. antec. & negant consequenter. Sic Lessius. de just. l. 2. c. 6. n. 43. ait: Mala fides facta, seu fictio juris talis, est velut umbra, à mala fide revera tali, orta: umbra autem non parit aliam umbram: adeoque mala fides facta, quae scilicet fictio juris datur in haerede immediato, non parit aliam malam fidem factam in haerede mediatas.

404. Ad 1. confirm. negant consequenter, quamvis enim haeres etiam mediatas per se teneatur, ea damna reparare, hoc tamen non probat, quòd non possit praescribere, si novum titulum pro haerede, ac bonam fidem Theologicam afferat: vide etiam Haunoldum tom. 1. de just. tr. 5. c. 2. n. 210. Ad 2. confirm. negant antec. intelligendo primum auctorem defunctum, quem mediatas tantum attingit haeres mediatas; nam hic potius representat personam haereditatis prioris, ne admittatur duplex fictio juris in una, eademque causa. Ad 3. confirm. Potest negari consequentia; quia non est par ratio; nam Ecclesia, & Praelatus, sunt immediatè connexi. Sed rectius Haunoldus tom. 1. de just. tr. 5. c. 2. n. 220. negat antec. quia Praelatus in hoc casu consideratur ut administrator bonorum Ecclesiae; quare sicut mala fides tutoris non nocet prescriptioni pupilli, ita neque mala fides Praelati nocet Ecclesiae. Obligatur tamen iste satisfacere parti laeae, & manifestare, quòd res sit aliena, antequam compleatur praescriptio.

405. Subjungo hic praescriptiones aliquas inappropriatas tales ex Haunoldo. tom. 1. de just. tract. 5. c. 2. n. 193. in quibus requiritur quidem bona fides, seu bona conscientia, sed non talis, quae fundetur in ignorantia rei alienae. Primum, ut docet hic auctor, si praescribitur contra obligationem solvendi poenam: quam licet scias te debere, si exigatur, potes tamen certo tempore praescribere, si non exigatur; nec enim debes eam sponte offerre. Secundò sic praescribuntur merces, quae jure fisco commissae sci-

untur ob non soluta vectigalia, si non exigantur; nam si exigentur, & dolo eas supprimeres, non adesse bona conscientia.

Tertiò sic praescribitur libertas adversus servitutes rusticas, si habens jus ad eas, iis intra certum tempus non utatur, quamvis ex ignorantia; neque enim debes, eum monere. Colligitur hoc ex L. Sicut usufructum. l. 3. Cod. de servitutibus, & aqua, ubi dicitur: *ut omnes servitutes non utendo amittantur*: docetque id etiam Lessius de just. l. 2. c. 6. dub. 6. n. 21. Aliud est de servitutibus urbanis; haec enim, cum consistant in jure alterius contra me, ne scilicet aliquid agam, non possunt extinguí, nisi meo facto contra jus alterius: ego autem, nisi laborem ignorantiam, non possum bona fide agere contra jus alterius: & hoc discrimen assignatur etiam L. Haec autem jura. 6. ff. de servitutibus praediorum urbanorum.

Quartò sic praescribitur sed tantum pro foro externo (in interno enim manet obligatio compensandi damnnum) praescribitur, inquam, actio redhibitoria, qua emptor, qui vitium rei ignoravit, agere potest intra sex menses à die venditionis ad redhibitionem, & venditionem rescindendam: & pariter actio quanto minoris, si scilicet minus dedisset pretii, si vitium rei scivisset. Quintò addit Haunoldus, ex alterius potius mente, quam sua, sic praescribi libertatem adversus usufructum: sed hoc praescriptio habet specialem difficultatem, quam vide apud ipsum, tom. 1. de just. tract. 5. n. 180.

406. Sub finem tandem hujus de bona fide controversiae addendum, quòd in dubio praesumatur bona fides, si habetur idoneus titulus; unde possessor dicens, se rem bona fide emisse, non tenetur hanc probare, sed actori incumbit probatio mala fidei. ita communis; nam quilibet praesumitur esse bonus, quamdiu non probatur esse malus. Addit Schmalzgrueber l. 2. tit. 26. de praescriptione. n. 80. cum aliis, id verum esse etiam, quando quis rem absque titulo possidet, modò non contra jus commune possessionem rei acquisiverit, vel possessionis nuper primò acquisite rationem nullam afferre possit, aut, nisi postquam ei denuntiatum est, rem esse alterius, ipse tamen neglexerit inquirere: quanquam hi auctores negare non possint, in praescriptione saltem ordinaria, in qua titulus debet allegari, si hic probari non possit, dominium non acquirit.

Mala autem fides praesumitur, si habetur titulus à jure aperte reprobatus, nisi sit persona, in qua toleratur juris ignorantia: quanquam iterum aliqui à mala fidei praesumptione excipiunt eum, qui contrahens cum pupillo dedit justum rei pretium; nam non censetur dolo fieri, quando nullum commodum inde referretur. Posset tamen replicari, fors talem emptorem ex affectu ad rem, vel ob specialem aliquam suam utilitatem etiam totum pretium dedisse, & tamen mala fide emisse. Plura signa vide apud Schmalzgrueber hoc titulo

n. 80.

ARTI

ARTICULUS VII.

Qualis requiratur Possessio, ad Prescriptionem.

407. **P**ossessio in genere definitur rei corporalis detentio, corporis, & animi, jurisque adminiculo. Dicitur 1. Rei corporalis; nam rerum incorporearum juxta communem saltem loquendi modum legum, non datur possessio, sed tantum quasi possessio: quamvis hic rigor hodie non observetur. 2. Dicitur detentio, per quam intelligitur etiam prima apprehensio, quae est possessionis incipitio. 3. Dicitur corporis, hoc est, detentio corporalis, quae fieri potest, vel verè, vel fictè. Verè fit apprehendendo manibus, vel pedibus ingrediendo, saltem partem rei possessae; neque enim opus est omnes partes fundi pedibus terere. Fictè fit ex juris dispositione, v. g. oculis, si venditor dicat: *Fundum, quem vides, tibi trado*. Sic L. 1. §. si jussim. 21. ff. de acquirenda vel amittenda possessione dicitur: *Non est enim corpore, & actu necesse apprehendere possessionem, sed etiam oculis & affectu*. Idem declarat. & statuitur. L. Quod meo. 18. §. si venditorem. 2. ff. eod. tit. Idem est, si tradatur scriptura, claves ad cellam &c.

408. Haec autem corporalis detentio non sufficit ad possessionem; alias quidquid calcarem, possiderem; unde 4. dicitur esse detentio animi: hoc est, facta animo habendi rem, ut meam: non quidem ut absolute judicem, rem esse meam; (nam fur hoc non potest judicare; quia certò scit, rem esse alienam: & tamen juridicè in ordine, saltem ad aliquos effectus, possidet) sed, ita ut velim ab aliis pro domino talis rei haberi, & posse disponente instar veri domini, quoad externam apparentiam. Tandem, quia leges res quasdam excipiunt, quas, etiamsi animo dicto corporaliter verè, vel fictè detineas, tamen juridicè non possides, uti sunt res sacrae, & religiose, & quae publicae commoditati deputatae sunt, ut pontes, viae, & similia; hinc debet 5. addi *juris adminiculo*: hoc est, lege non resistente, vel non excludente possessionem talium rerum. Ex quo habetur, etiam injustam possessionem hac definitione comprehendi; quia jus non resistit omni possessioni, etiam injustae, rerum scilicet non exceptarum.

409. Jam possessio dividitur in possessionem facti & juris. Prior seu possessio facti est, quando quis de facto rem possidet, & tunc haec possessio genus: quia potest esse justa, vel injusta; altera seu possessio juris est, quando quis cum jure rem possidet: & haec non potest esse saltem formaliter injusta. Rectè autem Molina, & Lugo dicunt, malè definiisse Bartolum possessionem in genere *jus insistendi*; quia possessio mera facti non est jus insistendi; neque enim illud *juris adminiculo* significat, possessorem debere habere jus insistendi, sed tantum, res illas non esse

R. P. Ans. Mayr Theol. Tom. II.

exceptas à jure, vel incapaces admittendae possessionis; hinc si per possessionem facti intelligatur possessio meri facti, rectè dicitur esse possessio sine jure insistendi rei, vel eam possidendi: at verò possessio juris est cum jure insistendi.

Dividitur 2. in possessionem naturalem tantum, civilem tantum, Naturalem, & civilem simul: in quarum tamen explanatione non videntur auctores omnino consentire: videtur tamen mihi rectè sentire Lessius. l. 2. de just. c. 3. dub. 10. n. 44. juxta quem *possessio naturalis est, quando res corpore simul, & animo retinetur*: & potest haec possessio esse cum mala fide, quando scilicet is, qui putat, se non esse dominum, tamen vult, rem corpore, & animo retinere: potest etiam esse cum bona fide, quando scilicet conjuncta est possessio naturalis cum Civili. Quare naturalis possessio dabitur tunc, quando quis naturali, seu reali detentione, per se ipsum corpus, & animi, ac juris adminiculo, possidet, sive deinjussè, sive injussè, sive bona, sive mala fide: Civilis tantum possessio autem dabitur, quando quis rem non realiter, sed moraliter, seu in assumptione civili, aut juridica possidet, ut, si quis rem possidet per alium, vel si etiam per neminem possidet, tamen prius captam naturaliter possessionem, animo, & juris adminiculo retinet: sic quilibet civis possidet suos hortos, vel agros extra civitatem. Civilis, & naturalis possessio simul, dabitur quando quis naturali detentione, & simul in moralis assumptione hominum, rem retinet: sic civis possidet domum, in qua habitat.

410. Ubi nota, posse facile contingere, ut unus naturaliter, alter civiliter rem aliquam possideat, ut fuscè probat Haunoldus tom. 1. de just. tr. 3. c. 3. a. n. 213. nam si alius invadat rem à me possessam, ille quidem naturaliter, ego autem civiliter eam possideo. quamdiu non deposui animum, naturalem possessionem recuperandi: vel volens eam recuperare, non sum repulsus; quia civilis possessio retinetur solo animo. Postquam autem desperavi recuperationem possessionis naturalis: vel si tentavi quidem, eam recuperare, sed repulsus fui, perdo possessionem civilem; quia in assumptione morali non sum amplius possessor: & alter incipit acquirere civilem possessionem.

411. Queritur jam, quae possessio requiratur ad praescriptionem: certum enim est aliquam requiri; nam *regula 3. juris in 6. ait: sine possessione praescriptio non procedit*. Resp. & dico possessio tantum naturalis, se sola non sufficit, ut docet Layman. l. 3. tr. 1. c. 8. n. 4. & apud eum ex communi Abbas, & Covarruvias: & ratio etiam est; quia si possessio naturalis sufficeret, cum unus possit habere possessionem naturalem, & alter civilem (quae, ut mox dicemus, sufficit) posset uterque praescribere, & sic dari dominium duorum in solidum durans. unde requiritur, & sufficit juxta communem possessionem

sessio

sessio civilis; nam, si ista non sufficeret, nemo facile unquam præferberet; quia nemo facile per tantum tempus continuat possessionem naturalem. Adde, quod Layman. l. 3. ff. 1. c. 7. n. 4. dicat, naturalem possessionem esse magis improprie dictam possessionem, quam civilem.

Noto hic, etiam non sufficere aliam possessionem improprie dictam, quando scilicet quis rem non possidet, vel detinet tanquam suam, sed tantum rem detinet ut conductor, commodatarius, usufructuarius, creditor. L. 10. §. ult. ff. de acquirendo rerum dominio & s. 4. Inst. per quas personas: item noto, non sufficere, ad libitum præscribendum, si quis possideat rem nomine alieno, e. g. si tutor aliquid possideat nomine pupilli &c. Tales enim, ut ait Illung. ff. 4. disp. 2. n. 309. non sibi, sed aliis, quorum nomine possident, præscribunt.

Addit Lugo de justit. disp. 7. sect. 3. n. 22. etiam non sufficere possessionem conditionatam, qua scilicet aliquis velit, rem habere ut suam, si non habeat alium dominum, nam si nullum habet, erit res ipsius tanquam primò occupantis sine præscriptione: si habet aliquem, non est possessio; quia deest conditio, sub qua res est accepta. Debet insuper possessio per tempus à jure præscriptum esse continuata, & nunquam interrupta intra illud tempus: quantum autem tempus requiratur, dicemus inferius. Hæc tamen continuatio non debet compleri ab eadem persona, sed potest compleri à diversis, siue sint successores universales, siue particulares, qui possint uti accessione temporis, ut dictum n. 331.

ARTICULUS VIII.

Qualis requiratur Titulus ad Præscriptionem.

412. Jam Titulus, prout hic sumitur in genere, nihil est aliud, quam causa, ex qua rem tenemus: & alius quidem est *translativus domini*, seu, qui per se ordinatur ad transferendum dominium, ut venditio, donatio &c. alius non *translativus domini*, qui per se non ordinatur ad transferendum dominium, ut depositio alicujus rei, vel commodatio, locatio, conductio &c. Et hic secundus titulus non sufficit ad præscribendum; possessor enim, qui tantum habet talem titulum, non possidet rem ut suam; nam si vellet ut suam possidere, aperte esset mala fidei; unde tantum alieno nomine rei insitit, ut dicitur. L. 6. §. 2. ff. de precario de iis, qui rem precario accipiunt vel incolant vel conducunt: consequenter talis non habet possessionem animi adminiculo, ut dictum n. 408. Quare L. 2. Cod. de præscript. 30. vel 40. annorum: dicitur, eum, qui precario, vel titulo conditionis rem detinet, neque quadraginta annis valide præscribere: itaque, qui præscribere vult, debet habere titulum *translativum domini*.

III. Questio II. Articulus VII.

413. Dividitur autem *titulus translativus domini* in *verum*, & *non verum*. Prior, seu *verus est*, qui re ipsa est causa, vicius transfertur dominium: alter seu *non verus est*, qui re ipsa non est causa transferens dominium & hic subdividitur in *coloratum*, *existimatum* & *presumptum*. *Coloratus est*, qui speciem, & quasi colorem habet veri tituli, non tamen habet vim, & effectum cacionem, e. g. si aliquis, qui non est dominus rei, eam alteri incipio vendat, talis venditio est titulus coloratus, quia actus ille videtur vera venditio: at non est vera, sed tantum apparens venditio. *Existimatus est*, quando aliquis ex errore putat, adesse aliquem titulum, cum tamen non addit, nec præcesserit, e. g. si quis putat, rem esse emptam, vel donatam, cum non sit: sive deinde error sit circa factum proprium, siue circa alienum, siue e. g. putes te emisse; quia male recordaris, siue procuratorem; quia ipse mentitus est. *Presumptus est*, quando ex diuturnitate temporis, vel ex patientia domini, vel aliis circumstantiis, jura præsumunt, titulum præcessisse, licet possessor nullum allegare queat.

414. Certum jam est. 1. quod ad omnem præscriptionem requiratur aliquis titulus, ex assignatis; nam deficiente omnino prioris titulo non potest quis prudenter iudicare, rem esse suam, aut eam sibi præ aliis assumere: adeoque in non habente ullum titulum deficit bona fides: hinc jura quoque aperte titulum aliquem ad præscriptionem requirunt, atque etiam plures, quos infra asterem s, assignant, qui deinde vel allegandi, vel supponendi, aut præsumendi sunt.

Certum est 2. non requiri ad præscriptionem titulum verum; alias præscriptio nunquam transferret dominium, sed jam supponeret translatum: nec ea opus foret: quin imò strictè loquendo, præscriptio vix stat cum vero titulo; quia in habente eam jam titulo vero, & translativo domini, præscriptio non potest amplius esse acquisitio domini, nisi quatenus dominium possit ex duplici causa haberi. Negandum tamen non est, quod, si oblitio veri tituli intercessisset, posset quis saltem allegare alium titulum, vel præscriptionem, si completa fuisset.

415. Unde certum est 3. ad præscriptionem sufficere titulum coloratum: & sane hic supposita bona fide præbet justam causam credendi, rem esse suam. De titulo existimato dicendum, eum sufficere, si fundetur in ignorantia facti alieni; nam ignorantia facti alieni toleratur in jure, ut diximus n. 374. & Confr. ex L. 11. ff. pro emptore ubi dicitur, si cui persuaserit, seu dixerit servus, vel procurator, se hanc rem pro ipso emisse, usucapturum. & L. ult. §. 1. ff. pro suo ubi hæc conclusio clarè dicitur.

At si titulus fundetur in ignorantia facti proprii, negant usucapionem procedere iis, qui negant ignorantiam facti proprii in jure tolerari; nam ex hoc ipso dicunt non

me-

Qualis requiratur Titulus ad Præscriptionem.

mereri favorem legum. Fundantur insuper in §. 11. Inst. de usucapionibus: ubi dicitur: *Error autem falsa causa usucapionem non parit, velut si quis cum non emerit, emisse se existimans possideat, vel cum ei donatum non fuerit, quasi ex donatione possideat.* Quod de emptione facti proprii non autem alieni intelligendum esse expresse habetur cit. L. 11. ff. pro emptore. & idem statuitur L. 2. & 3. ff. pro legato.

416. Quod attinet ad titulum præsumptum, sufficit hic ad præscriptionem extraordinariam 30. vel 40. annorum, quando scilicet datur possessio, quæ vocatur longissimi temporis; in hoc enim casu non debet possessor titulum allegare, aut probare: sed ex decursu tanti temporis præsumitur bonum initium: ita colligitur ex C. Ad aures de præscript. & statutum est expresse L. 4. Cod. de præscriptione 30. vel 40. annorum & L. 3. eod. titulo statuitur idem de præscriptione 30. annorum quoad actiones in rem speciales, & de universitate, ac etiam personales. Ex his doctores communiter inferunt, in utraque 30. & 40. annorum præscriptione titulum ordinari præsumi. ita tenet Haunoldus tom. 1. de just. ff. 5. c. 2. n. 229. Schmalzgrueber de præscriptionibus. n. 88. qui citat alios plures & ait passim ita sentiri. Lessius de justit. l. 2. c. 6. n. 23. ajens, ita doceri à Covarruvia ex communi doctorum sententia. Idem habet Layman. L. 3. ff. 1. c. 8. n. 14.

417. Dixi ordinari titulum præsumi; nam si jus commune tali præscribenti resistat, ita ut talis præscriptio à jure prohibita sit; titulus non præsumitur, de quo plura vide apud Schmalzgrueber de præscriptione. n. 89. ubi ait, non quidem debere jus ita resistere, ut reddat aliquem incapacem possessionis (alias nec immemoralis præscriptio procederet) sed tamen debere jus ita resistere possessori, ut simul assistat petitori. videri meretur ipse hic auctor, uti & Layman. L. 3. ff. 1. c. 8. n. 14. secundò non debet aliunde esse præsumptio mala fidei contra possessorem; talis enim præsumptio excluderet alteram præsumptionem justii tituli; & deberet etiam in tali præscriptione titulus doceri. Utrumque hoc sumitur ex C. Episcopum 1. de præscriptionibus in 6.

Addit ulterius Haunoldus tom. 1. de just. ff. 5. c. 2. n. 231: quòd, si possessio sit temporis immemoralis, etiam contra prohibitionem, & resistentiam legis (modò non constet de titulo injusto, & vitioso) adhuc præscribitur; nam C. Episcopum modò citato additur in fine: *Nisi tanti temporis adjectur præscriptio, cuius contrarij memoria non existat.* Subjungit tamen n. 232. quòd si constaret de titulo vitioso, præsumeretur possessio cum illo, & non cum alio inito; nam non præsumitur quis ex alio titulo possidere, quam de quo constat: & hinc juxta hunc auctorem tunc neque ista præscriptio valeret, nisi alius præterea titulus justus allegaretur: citatque pro hac sententia Masquardum, Fachinam, & Arnol-

dum Rhatt: quod idem fusè defendit P. Pichler in Cand. Juris sacr. l. 2. tit. 26. n. 47. & seq.

418. At verò ad præscriptionem ordinariam titulus præsumptus non sufficit; quia in ea non præsumitur titulus, sed debet allegari, & probari, seu, ut vocant, doceri L. 4. & 11. Cod. de præscript. longi temp. & L. 24. Cod. de rei vindicatione. Excipiuntur tamen servitutes, saltem reales continuæ, hoc est, habentes actum continuum, & aquæ ductus, Suggrundij &c. quæ præscribuntur tempore ordinario sine titulo, hoc est, præscribens non debet titulum allegare, sed sufficit scientia, & patientia domini. ita habetur L. 10. ff. si servitus vindicetur L. 1. §. ult. ff. de aqua, & aqua pluvie arcende. & L. 5. §. 3. de itinere, actiùque privato.

De servitutibus autem non continuis testatur Haunoldus. tom. 1. de just. tract. 5. c. 2. n. 226. apud omnes veteres juris interpretes, & apud summa tribunalia, aliter sentiri, ita, ut sine titulo, non nisi tempore immemoriali præscribatur iter, & actus via &c. nec, ut ait, sententia hæc est legibus destituta, quas ibi vide. Addit n. 228. etiam se agendo de servitutibus continuis tantum loqui de servitutibus realibus, de quibus solis jura illa loquuntur. Unde (pergit) saltem usufructum communiter excipiunt doctores, qui ob damni gravitatem, & contentum rei emolumentum, à realibus servitutibus separatur, ut sine titulo non præscribatur tempore ordinario; quia à regula generali, requirente titulum, nullibi existimatur, sicut servitutes reales.

419. Tituli autem præscriptionis in jure assignati à Jurisperitis fusius explicantur: brevem tantum terminorum explicationem adjungo: sunt autem præcipui octo sequentes, pro soluto, pro emptore, pro herede, pro donato, pro derelicto, pro legato, pro dote, pro suo: de quibus agitur in Digestis. l. 41. tit. 4. & sequentibus, & in Codice. l. 7. tit. 26. & seq.

Itaque primo pro soluto usucapit, vel præscribit, qui rem indebitam, quasi debitam ab eo, qui solvit, bona fide accepit. L. non solum. 33. §. si mihi. 3. ff. de usurpar. & usucap. qui tamen titulus, ut specialis sit, & à legato, vel aliis, quæ etiam solvi debent, distinctus, intelligendus est de eo casu, quo solvens tantum dicit, se rem debere, & hic, & nunc velle solvere: non verò explicat specialem alium titulum.

Secundò pro emptore usucapit, qui rem alienam emptione invalida, debet tamen emptio verè à me facta fuisse (nam si tantum per errorem existimaretur esse facta, non esset sufficiens titulus; error enim facti proprii non toleratur) vel certè debet procurator, aut servus falsò dixisse, se nomine meo emisse, qui error facti alieni toleratur. vide n. 415. debet insuper res empta fuisse bona fide ab eo, qui putabatur esse dominus rei, cum non fuerit: vel ab eo, qui quidem dominus est, sed alienare non potest; putatur autem ab emptore alienare posse.

O 2

420.

420. Tertio pro herede usufructus, qui cum heres sit institutus, inter res hereditarias possidet rem alienam: quam, si defunctus non possedit mala fide, heres suo tempore praescribit: debet tamen mortuus esse is, cujus heres sum, & post ejus mortem primum incipit usufructus ex hoc titulo. Alia etiam dicitur praescriptio pro herede, quando aliquis segerit pro herede; cum tamen non sit: contra quem datur actio, quae dicitur *petitio hereditaria*, contra quam actionem non praescribitur tempore ordinario, sed primum 30. annis. An autem etiam heredes sui possint usufructu res hereditarias, vide dicta n. 379. ubi tamen insuper nota, e loco tantum queri, an heres suus possit rem praescribere titulo pro herede, hoc est, si pater non habuit titulum, sed vel mala fide possedit, vel tantum nomine alieno (nam, qui negant, eum posse praescribere, fundantur in eo, quod heres suus habeat eandem fidem, & titulum, quem antecessor habuit, & censetur una persona cum illo, ut ibi dictum) non autem ibi queri, an non alio titulo possit heres suus praescribere e.g. si pater rem possedit e.g. titulo colorato emptionis; tunc enim (si tamen pater habuit bonam fidem) heres potest rem praescribere, imò uti accessione temporis, ut dictum n. 381.

421. Quarto pro donato praescribit, qui possidet rem sibi donatam ab eo, qui dominus non est, esse tamen creditur. Et quidem tali donatione, quae jure teneat. Debet etiam res actu esse donata, nec sufficit tantum opinari, rem esse donatam. L. Pro donato 1. ff. pro donato.

Quinto pro derelicto praescribit qui rem ab alio, quam vero domino suo, possidet, & ab isto habitam pro derelicta, ut talem apprehendit, & possidet; si enim ipse dominus versus rem dereliquisset, statim absque prescriptione per occupationem alterius fieret. L. Id quod 4. ff. pro derelicto. Si autem eam possessor, vel putativus dominus non dereliquisset, quamvis ego putarem, rem derelictam esse, non praescriberem, ut habetur. L. Nemo 6. ff. pro derelicto: quae ita sonat: *Nemo potest pro derelicto usufructu, qui falso existimaverit, rem pro derelicto habitam fuisse.*

Sexto pro legato usufructus, qui accepit aliquid tanquam legatum, quod tamen legatum non subsistebat e.g. quia factum erat ab eo, qui valide legare non poterat: debet tamen legatum revera fuisse; & non tantum existimari factum, ut de donato dictum. ita expressè habetur. L. Legatorum 1. & L. Si possidemus 2. ff. pro legato.

Septimo pro dote praescribit, qui rem alienam pro dote accipit. L. Titulus 1. ff. pro dote.

Octavo. Pro suo, praescribit, qui falsò, sed iusto, & probabili errore, ex aliqua iusta causa, qua consuevit dominium acquiri, quaeque causa ad alios titulos hic enarratos non pertineat, e.g. titulo occupationis, alluvionis, fructus rei suae &c. rem alienam

possidet. L. Pro suo; & leg. ff. pro suo. Notat autem P. Pichler in *Candidat. jurispru. sacr.* l. 2. tit. 26. n. 40. titulos pro suo, & pro soluto, ut speciales, & ab aliis distincti sunt, se solis non sufficere ad praescriptionem, nisi accedat iusta causa credendi, rem suam esse, vel aliquid sibi solutum fuisse. Accedunt alii tituli ex sententia in iudicio lata, ex transactione, permutatione, societate, qui etiam dicuntur pro iudicato, pro transacto, pro permutato, pro socio, de quibus consule civilitas.

422. Obi contra dicta n. 411. si requireretur ad praescriptionem possessio civilis, leges frustra introduxissent praescriptionem; quia possidet semper impediri, & ipse leges eludi, dicendo, quod ab eo, contra quem praescriptio tendebat, retenta sit possessio in animo, adeoque alter nunquam habuerit possessionem sufficientem, sed hoc non potest admitti: ergo. Confirm. Possessio naturalis, cum sit corporea, & evidens, est favorabilior, quam civilis, quae est occultata, & exposita varijs doli: ergo debet praescribi. Resp. neg. ma. nam possessio civilis etiam amitti potest ab invito, etsi eam in animo velit retinere e.g. quando a possessore naturali repellitur, & desperat, se in continenti posse recuperare naturalem possessionem: vel si ignoret dominus, rem esse suam, nec eam ullatenus recuperare cogitet.

Imò aliquando potest possessio civilis amitti, etiam si nemo naturalem habeat. L. Furtum 37. ff. de usurp. & usufructu. ubi ita dicitur: *Fundi quoque alieni potest aliquis sine vi mancipii possessionem, quae vel ex negligentia domini vacet, vel quia dominus sine successore decesserit, vel longo tempore abfuerit.* Longum hoc tempus Schmalzgruber de praescriptione n. 45. ait esse e.g. decennium. In talibus ergo casibus debent iura censere, perditam esse à domino possessionem civilem, & neminem adhuc habere naturalem; si enim aliquis jam hanc haberet, acquisivisset simul etiam civilem tanquam rei derelictae, adeoque nullus alius possidet eam nancisci: quin imò quoties res est derelicta e.g. est perditam & nulla est spes eam recuperandi, toto eo tempore, usque dum inveniatur, nec habet amplius prior dominus possessionem civilem, nec alius naturalem. Ad confir. neg. antec. quia possessio naturalis saepe est violenta, vel iniusta, per furtum, vel violentiam. dein neg. etiam conf. nam si ista requireretur nemo ferme praescriberet, ut jam dictum n. 411.

ARTICULUS IX.

Quae Res praescribi possint.

423. Explicavimus hucusque bonam fidem, & iustum titulum, explicandum modò, quid sit res non vitiosa. Per rem vitiosam non intelligitur hic res indecens, aut mala; sed talis, cujus

ejus praescriptio vitiosa, seu invalida est. Quaedam autem res ideo praescribi non possunt; quia ex natura sua non recipiunt eas conditiones, quae ad praescriptionem necessariae sunt: & dicuntur, naturam usufructu prohibita: aliae autem ex speciali fine, & ratione legum, non permittuntur praescribi, & dicuntur prohibita usufructu legis dispositione. Itaque naturam dicuntur non posse usufructu, primo res sacra, & religiosa, per istas ut habet Haunoldus tom. 1. de just. tr. 5. c. 2. n. 355. intelliguntur templa, sacella, camerae, sacri calices, vestes sacrae, cinerum conditoria. Dicuntur autem ista non posse usufructu, ut ajunt, ideo; quia non possunt possideri, ut habetur L. 30. §. 1. ff. de acquirenda, vel amitt. possess. ubi expressè dicitur, possessionem etiam amitti, per illationem mortui in aliquem locum.

424. Sed tamen nondum fac capio, quomodo hoc stet cum illo, quod idem Haunoldus dicit tom. 1. de just. tract. 5. c. 1. n. 17. scilicet nullum esse hodie sacrum locum, cujus dominium speciale non competit alicui, vel Praelato, vel communitati: quod idem plures alij dicunt, quos attulimus n. 313. Et quae quare non possit dici, possideri ab Episcopo sua, ut vocatur, capella domestica, seu calix sacer, & alia paramenta, omnia ad usum S. sacrificij ibi comparata? sed neque video, quomodo possint ista dici, non esse in commercio humano: certe possunt vendi calice, & calices, ratione materiae & formae, quamvis non possint vendi ratione consecrationis: nisi dicere tantum velis, non esse vendibiles, vel non venire in commercium, ad usum profanum; quia debent servire soli DEO; unde Lugo de justit. disp. 7. sect. 8. ubi agit de rebus, quae praescribi nequeunt, nihil dicit de rebus sacris. Interim tamen textus est clarus L. 9. ff. de usurpat. & usufructu. qui ita habet: *Usurpationem recipiunt maxime res corporales, exceptis rebus, sacris, sanctis, publicis populi Romani, & civitatum, item liberis hominibus.*

Quare P. Pichler L. 2. Candidati. tit. 26. n. 78. (ubi etiam citat P. Schmier) implicite distinguit, & ait: *Licet res sacra, quatenus earum dominium in ordine ad certas dispositiones pias, & non dedecentes, dari potest, eatenus praescriptionis incapaces non sint.* Quasi diceret, posse praescribi res sacras, sed non ita, ut in omnes usus possint converti à praescribente, sicut res profanae.

425. Secundò, ut habetur ex modò citato textu Legis 9. ff. de usurpat. & usufructu, praescribi nequeunt res publicae, seu publicis usibus destinatae, veluti sunt forum, via publica, fons, pons; theatra, stadia, schola, porticus, curia &c. idque verum est, etiam si populus eis uti destinatus sit enim habet L. 2. ff. de via publica & itinere publico rescindendo. *Viam publicam populus non utendo amittere non potest:* factis enim est, quod ipsi dem populus uti possit, & ad eum finem fuerint assignatae.

Tertio vi ejusdem Legis 9. ff. de usurp. & usufructu. non potest praescribi liber homo, ut fiat servus: quia de re rursus L. finali Cod. de longi temporis praescriptione, quae pro libertate dicitur: *sola temporis longinquitate, etiam si sexaginta annorum curricula excesserit, libertatis iura minime mutilari oportere congruit aequitati.*

Quarto praescribi non possunt res merae facultatis, hoc est, quae citra obligationem, aut conventionem, cujusque libero arbitrio relinquuntur; unde, ut habet Layman L. 3. tr. 1. c. 8. n. 8. est regula Jurisconsultorum: *Per actus liberos non inducitur praescriptio.* sic quamvis diu liberè ad molendinum Petri meum triticum molendum advehem, non debeo propterea peregre: vel quamvis diu non altius adhaeriverim domum, non propterea perdo facultatem altius tollendi. vide Schmalzgruber de praescriptione n. 28.

426. Quintò. Decima quidem absolute possunt praescribi; à Clericis enim praescribuntur ut habetur C. Ad aures de praescriptionibus; ibi enim dicitur, quadraginta annis praescribi decimas: ubi tamen notò, quod Layman l. 4. tr. 6. c. 6. n. 7. velit, etiam in praescriptione 40. annorum, requiri titulum, ad praescribendas decimas, non tamen requiri titulum in praescriptione temporis immemorialis ad eas praescribendas. Attamen non possunt decimae praescribi à laicis: quod non tantum intelligendum est, quoad jus directum (hoc enim clarè fundatur in titulo spirituali, seu munere administrandi spiritualia fidelibus, cujus laici manifestè incapaces sunt) sed etiam quoad jus utile decimandi. ita habetur C. Causam 7. de praescriptionibus: ubi in fine dicitur: *Quia, cum laici decimas detinere non possint, eas nulla valent praescribere ratione.*

Et sanè ubi nulla valida datur detentio, sive possessio, etiam nulla datur praescriptio, etsi sit longissimi temporis; unde eodem Canone dicitur, contra laicum pronuntiandum, non obstante praescriptione temporis, vel concessione Ecclesiastica, secularisve personae, si idem: eam opponere voluerit. Concessionem autem Ecclesiasticae personae, glossa ait, intelligendam esse factam post Concilium Lateranense, post quod non possunt Episcopi, laicis concedere decimas ex C. Quamvis sit grave. 17. de decimis.

Accedit, quod jus utile decimandi à directo, tanquam à radice sua per solum Summum Pontificem separari queat: qui id planè non vult separare, ut clarè patet ex Lateranensi, & sacris canonibus. Ex quo ulterius inferitur, quod laici hoc jus nec tempore immemoriali proprie praescribere possint; quia, cum laici non possint possidere jus ita spirituale, vel ita spirituale ex se annexum, sine legitima concessione Ecclesiastica, seu iusto, & vero titulo (qui jam se solo jus, seu dominium tribuit antecessoribus ad praescriptionem) non possunt hoc jus unquam

quam prescribere, ita Layman l. 3. tract. 1. c. 8. n. 7. Haunoldus tom. 1. de just. tract. 5. c. 2. n. 356. Illung tract. 4. disp. 2. n. 275. Molina, Engel, Pyrrhing, Gletle, ac alii.

427. Id tamen addendum. Cum laici absolute, saltem ex privilegio Pontificis possint, & ante Lateranense Concilium, fors ex concessione inferiorum Prælatorum Ecclesiasticorum, potuerint, possidere jus utile decimandi, ideo, si ab immemoriali tempore id possederint, possunt in sua possessione relinquere; quia tanti temporis decursus, licet non operetur prescriptionem, tamen affert saltem nudam præsumptionem justi tituli, seu quoddam per legitimam concessionem jus illud sit acquisitum; nam varii sunt casus, ex quibus instrumenta privilegii olim accepti potuerunt, aut periri, aut interverti. Si tamen postea constaret, titulum non fuisse justum, deberet laicus possessione decedere, & decimas Ecclesie relinquere; quia ex communi Brocardico præsumptio cedit veritati, ita Layman loc. cit. n. 426. citans Felinum, item Haunoldus tom. 1. de just. tr. 5. n. 357. Illung tr. 4. n. 275, Gletle Wex, & alii.

428. Aliud autem dicendum de prescriptione exemptionis à decimis solvendis hoc est, ne aliquis decimas solvere debeat, ad hujus enim exemptionis possessionem, aut prescriptionem, non requiritur specialis capacitas, neque circa hanc prescriptionem assignari potest speciale privilegium, irritans illam: sed potius ei favet C. de quar. 4. de prescriptionibus, ubi dicitur, Clericum quadragenaria prescriptione temporis se posse tueri contra Episcopum de quarta decima, nisi interim pastoralis sedes caruisset pastore; unde hanc exemptionem quadraginta annis prescribi cum titulo, & immemoriali tempore sine titulo docet Illung tr. 4. n. 276. & Haunoldus tom. 1. de just. tr. 5. c. 2. n. 358. ubi ait id contra Covarruviam ab Arnoldo Rhatt bene probari; eoque passim consuetudine receptum sit, ut de certis fructibus decimæ non solvantur. item Layman l. 4. tr. 6. c. 6. n. 10. ubi ait, hanc esse veram, & communem sententiam, camque fuisse examinatam.

429. Sexto à laicis prescribi non possunt beneficia Ecclesiastica: ut est clarum; quia incapaces sunt juris Ecclesiastici: quomodo autem prescribi possit beneficium Ecclesiasticum ab Ecclesiastico, habetur Regulæ 33. Cancellaria: quæ ex exemplari Gothicis typis impresso an. 1516. Anconæ sub Leone X. sic habet: Item statuit, & ordinavit idem Dominus noster Innocentius VIII. Papa, quod si quicumque Ecclesiastica beneficia, qualiacunque sint, absque Simoniaci ingressu, ex Apostolica, vel ordinaria collatione, aut electione, & electionis hujusmodi confirmatione, seu presentatione, & institutione illorum, ad quos beneficiorum hujusmodi collatio & provisorio, electio, presentatio, seu quævis alia dispositio pertinet, per triennium pacifice possederint, dummodo in beneficiis hujusmodi, si dispositioni Aposto-

lica ex aliquare reservatione generali, in corpore juris clausa, reservata fuerint, se non intruserint, super eisdem beneficiis taliter possessis nequeant molestari: nec non imperationes quaslibet de beneficiis ipsis sic possessis factas, irritas, & inanes censeri debere decrevit, antiquas lites super illis moras penitus extinguendo. Unde ad prescribendum beneficium Ecclesiasticum requiruntur hæ conditiones. 1. Bona fides. 2. Possessio pacifica per triennium. 3. Titulus coloratus. 4. Ingressus non Simoniacus. 5. Ut beneficiatus se non intruserit in beneficium Sedi Apostolicæ in corpore Juris reservatum. vide Haunoldus tom. 1. de just. tr. 5. c. 2. n. 273. & Lugo de justit. disp. 7. sec. 7. à n. 104. & à n. 113.

430. Septimo ex legis dispositione prescribi non possunt res furtivæ. Res furtivæ debent esse res mobiles; nam ita habetur §. 7. Instit. de usucapionibus, & longi &c. Abolita est enim quorundam veterum sententia, existimantium, etiam fundi, locum furtum fieri. Unde res immobiles furtivæ non sunt apud Juristas; quamvis Theologi in latiori sensu sæpe talia etiam furtiva dicant: in ordine tamen ad prescriptionem, quæ ex jure Civili dependet, rigor hic attendendus est. Furtum autem ex L. 1. §. 3. ff. de furtis: est contractatio rei fraudulosa lucri faciendi gratia, vel ipsius rei, vel etiam usus ejus, possessionemque, quod lege naturali prohibitum est, admittit.

Has autem res furtivas prescribi non posse habetur §. 2. & 3. Instit. de usucap. & longi &c. & non tantum non possunt prescribi à fure; hic enim habet malam fidem, sed, ut ibidem statuitur, neque possunt prescribi ab aliis, qui emerint etiam bona fide, vel alia ex causa acceperint. Quod Lugo de justit. disp. 7. sec. 8. n. 139. extendit etiam ad mediata accipientes; nam, ut ait, auctores loquuntur universaliter de rebus furtivis, quod prescribi non possunt, nisi vitium earum purgetur: quod non fit, nisi redeant iterum ad dominum: & sanè L. Sequitur 4. §. Quod autem 3. ff. de usurpat. & usucap. expressè dicitur, rem furtivam prescribi non posse, nisi prius iterum ad dominum redierit; postquam autem talis res iterum ad dominum rediit, tunc poterit alia occasione, & ob alium titulum prescribi. Addit Lugo, hanc esse rationem, ob quam Justinianus §. 3. Instit. de usucapionibus & longi temporis &c. dicat in rebus mobilibus non facile procederet usucapionem: quod non verum esset, si mediata accipientes res furtivas prescribere posset. Pariter asserit Haunoldus tom. 1. de justit. tr. 5. n. 367. res furtivas non posse prescribi etiam si per mille manus ambulassent. Idem ait Schmalzgrueber de prescript. n. 37.

431. Intelligendum tamen hoc est de prescriptione ordinaria; nam prescriptio extraordinaria 30. vel 40. annorum, prescribi etiam ista possunt, ut docet Schmalzgrueber loc. modo cit. & colligitur ex L. 3. & L. 4. Cod. de prescript. 30. vel 40. annorum. Idem

Idem docet Illung tr. 4. disp. 2. n. 277. Lessus de just. l. 2. c. 6. dub. 15. n. 48. ubi ait, in jure ea dici prescribi non posse, quæ ordinaria tempore non prescribuntur. Idem asserit Molina de just. tom. 1. tr. 2. disp. 79. addens, ita notare glossam, & communiter approbare doctores; eoque citatis §§. 2. & 3. de usu. cap. & longi &c. tantum sit sermo de prescriptione ordinaria: citatque Sylvestrum, & Panormitanum, sequè etiam fundat in L. 3. & 4. modo citatis. Idem docet Lugo de just. disp. 7. sec. 8. n. 151. ubi ait, etiam furem ipsam legitimum tempore posse talem rem prescribere, si toto tempore bonam fidem, e. g. ex inculpabili oblivione habeat.

432. Octavo prescribi non possunt res vi possessæ, seu ablata per violentiam §. Furtiva 2. Instit. de usucap.

Nono. Non possunt usucapiri res, quæ dantur contra legem Juliam repetundarum (de qua extat titulus XI. lib. 48. ff.) prætori, proconsuli, vel judici, L. 8. ff. de lege Julia repetundarum. Intellige tamen, has res non posse prescribi, donec earum vitium purgetur; quod etiam intellige de rebus furtivis, & vi possessis. Ut autem vitium purgetur, debent res furtivæ reverti in potestatem domini, vel formaliter, vel, ut ait Haunoldus tom. 1. de just. tract. 5. c. 2. n. 369. æquivalenter per receptam litis estimationem, vel aliam satisfactionem L. Quamvis res furtivæ 3. ff. de furtis: vel si fur dein heres fuerit domini. Res vi possessæ redire debent in potestatem ejus, qui à possessione defectus est, etiam dominus non sit; nam aliter violentia non purgatur. Facit huc L. 6. §. 3. ff. de præcario. Res autem contra legem repetundarum datæ debent reddi ijs, vel eorum hæreditibus, à quibus acceptæ sunt. L. 8. ff. de lege Julia repetundarum.

Uterius prescribi non possunt. 1. Res testamento alienari prohibita, v. g. legata. 2. Fundus dotalis. 3. Jura Majestatis. 4. Exemptio à visitatione Diocesani. 5. Fines diocesani. 6. Facultates, quæ Episcopis conveniunt ratione ordinis: de quibus tamen completam hic dare doctrinam, & omnes modificationes, limitationes &c. profectui, impossibile est, cumque isti casus non ordinariè, sed tantum raro contingant, videri de ijs poterunt occurrente necessitate citati auctores.

ARTICULUS X.

Quantum Tempus requiratur ad Prescriptionem.

433. Jam quod attinet ad tempus, quod ad prescribendum requiritur, distinguendum est inter res mobiles, & immobiles. Mobiles censentur res corporales, quæ loco moventur, ut animalia, pecunia, vestes, instrumenta &c. Immobiles, quæ loco moveri non possunt ut domus, prædia, sylvæ, pascua &c. Quia autem accessorium sequitur principale, in-

fert P. Pichler l. 2. Candidati. tit. 26. n. 57. etiam jura incorporalia, quæ rebus mobilibus adherent, inter res mobiles numerari. Consentunt Schmalzgrueber l. 2. tit. 26. n. 97. & Haunoldus tom. 1. de just. tr. 5. c. 2. n. 262. docentes etiam actiones, quæ ratione debitorum pro rebus mobilibus competunt, sicut & ipsa debita, rebus mobilibus accenseri: Econtra census annui, usufructus, aliaque servitutes, beneficia &c. sunt bona immobilia, sicut domus, fundi &c. quibus adherent.

Uterius distinguendum est inter Presentes, & Absentes; his enim; quia non ita possunt rebus suis invigilare, plus temporis indulgetur, ne tam cito contra eos prescribatur. Presentes autem olim dicebantur, qui in eadem provincia, sive sub eodem præfide provincia domicilia habebant L. Cum in longi. 12. Cod. de prescript. longi temporis. Absentes, qui in diversis provinciis, seu sub diversis præfidibus domicilia habebant. Nostris temporibus videntur presentes esse, qui in territorio, vel si hoc nimis amplum est, sub eodem iudice, vel præfecto, domicilium habent, cujusmodi ordinariè sunt, qui habitant in eadem civitate: absentes vero, qui habitant in diversis territoriis, seu habentibus diversos consules, gubernatores, præfectos immediatè supremo principi subiectos. ita Haunoldus tom. 1. de just. tract. 5. c. 2. n. 263. Schmalzgrueber de prescript. tit. 26. §. 6. n. 97. citans Pirrhing, Engel & König.

434. Insuper aliud tempus prescriptionis dicitur breve, aliud longum, aliud longissimum, aliud immemorabile. Tempus breve est triennium, vel etiam amplius, sed infra decennium: longum inter presentes est decennium, inter absentes viginti annorum: longissimum est 30. vel 40. annorum: immemorabile est, cujus initij memoria non existat. Computatur autem tempus probabilis, non à momento ad momentum, sed de die in diem, adeo, ut si ultima dies incepta sit, licet nondum finita, prescriptio jam censetur completa: quæ ex Haunoldo tom. 1. de just. tract. 5. n. 266. est recepta doctorum sententia, & sumitur ex L. 1. §. ff. de diversis temporibus prescriptionibus &c. quæ sic habet. In usucapione ita servatur, ut, etiam si minimo momento novissimi diei possessa sit res, nihilominus repletur usucapio: nec totus dies exigitur ad expleendum constitutum tempus. Idem aperte statuitur etiam L. 6. & 7. ff. de usurpat. & usucap. quas leges rectè explicat Haunoldus loc. modo cit. scilicet, eas velle, tempus in prescriptionibus non computandum de hora in horam, sed computandum diem extremum, ut, si ad eum ventum sit, etiam necesse sit expletus, censetur tamen jam expleta prescriptio.

P. Pichler l. 2. Candidati. tit. 26. n. 56. putat excipiendas prescriptiones actionum, & jurium ex L. 6. ff. de obligationibus, & actionibus, ubi dicitur: In omnibus temporalibus actionibus, nisi novissimus totus dies compleatur, non finit obligationem.